

1917 umluveno na dobu války, pokládá se toto snížení v pochybnosti za smluveno na čas neurčitý a možno proto zvýšení požadovati v té které lhůtě výpovědní.

Při zvyšování nájemného z důvodu, shora taxativně vypočtených možno za základ výpočtu bráti původní nájemné, i když po dané slevě nebylo ještě na původní výši zvýšeno.

Rovněž lze zvýšiti nájemné, které u srovnání s jinými v domě placenými činžemi jest značně nízké, na částku těmto činžím přiměřenou; tuto částku pak lze vzít za základ při výpočtu přípustného zvýšení.

Při osobách, používajících státních podpor vyživovacích a těch, jež účastny jsou státní péče, možno zvýšiti nájemné jen v tom případě, když zvýšením není zkrácena jejich výživa. Totéž platí o osobách vojenských, zajatcích a rukojmích, vracejících se do svého občanského povolání a to až do doby tří měsíců po návratu.

Veškerá ujednání, dle nichž nájemné přesahuje meze stanovené, jsou neplatná. Neplatná a zapovězeny jsou úmluvy v příčině odstupného za předmět nájemní, ať již dřívějšímu nájemci neb osobě třetí, není-li umluveno současně rovnocenně protiplnění, jakož i úmluvy o odměnách za zprostředkování nájmu, pokud přesahují obvyklou odměnu. Rovněž jsou neplatná a zapovězeny úmluvy, dle nichž pronajímateli, nájemci neb osobě třetí slíbeno bylo plnění, které není v žádné bezprostředné spojitosti se smlouvou nájemní.

To, co bylo proti těmto předpisům plněno, může býti žádáno i s 5% úrokem zpět. Nárok tento, jehož se nelze vzdáti, promlčuje se do 1 roku.

O přípustnosti zvýšení nájemného, jeho přiměřenosti, jakož i o přiměřenosti jiných výplat rozhodují úřady nájemní, které se dle nařízení ze dne 17. prosince 1918 mají zřídit v městech s vlastním statutem, jakož i v obcích, jež při posledním sčítání měly více než 20.000 obyvatel, aneb kde se na tom obecní výbor usnese. Není-li tohoto úřadu, rozhoduje okresní soud, v jehož obvodu pronajatá nemovitost leží, a to v řízení nesporném. Řízení toto jest osvobozeno od kolů a poplatků. Rozhodnutí nájemního úřadu nelze bráti v odpor opravným prostředkem; za to však lze je kdykoliv k návrhu změnit s účinkem pro nové období nájemní. Návrhy, jež se neopírají o nové skutečnosti, lze ovšem bez jednání odmítnouti.

(Pokračování.)

E. Svoboda:

Kompromisy, které kompromitují.

Spor může býti o to, je-li dnešní národní shromáždění, vyslané výkonnými výbory politických stran, povoláno jen k přípravě voleb do ustavujícího sboru republiky a k vyřizování věcí, které jsou nezbytnostmi života státního, či také k vyřizování otázek, nutných s hlediska obecné spravedlnosti.

Ale o tom nemůže býti sporu, že toto shromáždění — zahájilo-li jednání o určité otázce — jest povinno, se ctí ji vyřídit. Neboť jeho činnost, nejen politická, nýbrž i právní, jest pozorně sledována a jeho činy platí za projevy národního myšlení a národní povahy naší. Není Rakouska, není výmluvy. Jsme bezvýhradně odpovědní za vše, co vyjde z rukou našich představitelů.

Z toho jest patrné, že dnes je docela zbytečno uvažovati o tom, zda Dr. Bouček učinil dobře, když podnikl na samém úsvitě republiky spor s reformou práva manželského. Bylo možno namítati, že věc je předčasná a národní shromáždění nevhodným sborem pro věci práva soukromého — bylo možno uvéstí proti tomu, že rakouské právo manželské je neslučitelné s životem v demokratické republice, že politicky reakční poměry v Rakousku bránily nutnému pokroku na tomto poli, že chvíle osvobození volá po činu na tomto nejtemnějším místě našeho práva občanského, že zasluhují pozornosti tisíce lidí nešťastných, upírajících všechny naděje na zákonodárství osvobozené vlasti.

Ale není možno popřítí, že národní shromáždění zápas přijalo, že otázka podnikaná je v proudu, že vzbudila zájem nejširší veřejnosti české, a že výsledek zápasu vzbudí zájem ciziny. Není možno, než probíti se překážkami a ukázati, seč jsme.

Právní výbor zabýval se nejprve materiálním, později také formálním právem manželským a za součinnosti znaleců (Prof. Hennera, Krčmáře, Hory, Svobody a Heverocha) vypracoval osnovu zákona. Vycházelo se se stanoviska zsvětštění práva manželského a sjednocení v rukou státu. Dle osnovy bylo zavedeno závazné manželství civilní, ale připuštěno zároveň, aby snoubenci, vykáží-li se oddacím listem o sňatku civilním mohli se podrobiti celému řízení o sňatek církevní, tedy ohláškám církevním i prohlášení souhlasu před duchovním dle způsobu dosavadního.

Tím zamýšlelo se především jednoty o zápisech matričních, které by byly přeneseny na úřady státní, ale mimo to úplné odstátnění úkonu církevního. Kněz neměl býti nucen, aby se účastnil obřadu, jímž vzniká manželství s účinky, vyslovenými zákonem státním, které jsou následkem rozlučitelnosti nesrovnatelné s nazíráním církevním. Kněz měl účinkovati při svátostném aktu, spojeném s účinky svátostnými s hlediska církve a státní úřad měl se účastniti smluvního aktu manželského, spojeného s důsledky, jak je vyjadřuje právo občanské. Jen dobrovolné podrobení se formě církevní mělo zavazovati manžele k příkazům církve a jen s hlediska církevního. Činitel státní nebyl a neměl býti proti církevnímu zahrocen, nýbrž měl se vyvíjeti rovnoběžně pro formu státní.

Podivným způsobem spatřoval se útok proti církvi — dokonce proti náboženství (!) — v závaznosti sňatku civilního. Podniknut zápas, vedený úžasnou agitací, vedenou prostředky namnoze neloyálními, podniknuto jednání, vedoucí ku kompromisu, hodnému politování. Ne závazná, nýbrž na vůli daná forma občanská, rovnocenná formě církevní. Při tom bylo zprvu výslovně prohlášováno, že to je toliko dvojitá forma téhož sňatku, daná snoubencům na vůli a tvořící tytéž účinky právní, totiž účinky, vyslovené v zamýšleném zákonu o právu manželském — tedy i s rozlučitelností v případech, osnovou taxativně vypočtených a po provedení řízení soudního dle řádů dosud platných a částečně novými předpisy doplněných.

Již tento kompromis je krokem zpět. Nejen, že soustava dvojitých matrik se zachovává pro budoucnost, ale zároveň ideově se porušuje čistota původního návrhu. Začíná proud o odstátnění církve a odcírkevnění státu.

ale začíná se průlomem. Kněz povolává se k tomu, aby účinkoval při manželské smlouvě s účinky civilními, odlišnými od dogmatických zásad církevních. Při úkonu svátostném koná se zároveň civilní akt státní a na tutéž věc nazírá jinak církev, jinak stát, ano jinak na ni nazírá kněz jako služebník církve a jako vykonavatel úkonu státního. Ale jedna přednost tu zbývá: jednota hmotného práva manželského. Neboť každý sňatek, ať kteroukoli z obou forem uzavřený, jest sňatek platný před zákonem a nesoucí tytéž účinky právní. Jsou sice pochybnosti o hodnotě dvojitosti formy s hlediska poměru mezi státem a církví, s hlediska ideového a politického, ale právní cit přece jen není uražen.

Ale tu přichází druhý kompromis, v pravém smyslu slova obłudný. Žádá se, aby platilo dvojí právo materiální, jiné pro katolíky, jiné pro ostatní občany státní. Manželsví katolíků — ať již uzavřeli sňatek ve formě občanské nebo ve formě církevní, má býti nerozlučitelno — pokud jsou katolíky. Kdo přestane býti katolíkem, pro toho neplatí nerozlučitelnost sňatku, byť i byl církevně uzavřen. Ale kdo zůstane katolíkem, pro toho má býti nerozlučitelným i sňatek civilně uzavřený. Chce-li tedy někdo, aby manželství jeho bylo rozloučeno a má-li pro to zákonité důvody, ať nejprve vystoupí z církve. (Po provedení rozluky snad může zase vstoupiti do církve?) Setrvá-li jeden z manželů v církvi, platí pro něj sňatek, který je zrušen pro druhého, jenž z církve vystoupil.

Ve starém právu manželském jsou také takovéto podivnůstky. Ale to je právě starožitnost, slepená z podivínství nahromaděných dobou. Má však takhle vypadati čestné právo budoucnosti? K tomu se tímto hanebným kompromisem pomůže? Strašné agitaci proti českému státu. Neboť nikdo nedokáže katolickému světu, že právě katolické strany hnaly věci k tomuto zkompromitování českého práva. Každý za hranicemi řekne, že to je právo špatné, ale mimo to ostře vyhrazené proti církvi. Neboť stát povoluje rozluky s podmínkou, že katolík opustí svou církev a dopustí se tak těžkého zločinu proti církvi. Stát svým právem svádí a pobádá k vystupování z církve. Může býti nalezen účinnější prostředek k agitaci protistátní? Katolické strany domáhají se kompromisem zákona, který by jim dal nejtěžší zbraň proti těm, kteří svou povolností k jejich vlastnímu návrhu přikyvují.

Tyto důvody proti porušení osnovy zákona o právu manželském energicky přednesli všichni čtyři znalci z české fakulty právnické. Je tedy patrné, že by zákon takto vytvořený naprosto neměli na svědomí. Představitelům národa, zasedajícím v národním shromáždění, jest tedy přáti, aby se nedaly na tyto osudné dráhy na počátku zákonodárné činnosti v oboru práva soukromého.

Dr. Gustav Švamberg:

Plná moc k přistoupení za člena společnosti s r. o.

Společnost s r. o. má kromě některých těžko zhojitelných vad organických ještě celou řadu závad jiných, způsobených praxí. Mezi tyto závady praxe náleží

soudní praxe v otázce plné moci ku přistoupení za člena společnosti s r. o.

Členství ve společnosti s r. o. nabyvá se jednak způsoby původními (při vzniku společnosti — § 4. zák., při zvýšení kmenového kapitálu — § 52. zák.), jednak způsoby odvozenými (na př. převodem podílu mezi živými a na případ smrti — § 76. zák.).

Zákon o společnostech s r. o. zabývá se otázkou plné moci k nabytí členství ve společnosti s r. o. pouze při vzniku společnosti, ustanovuje v poslední větě §u 4., že podpis smlouvy společenské zmocněnci předpokládá zvláštní plnou moc pro toto jednotlivé jednání vydanou a ověřenou, která má býti ku smlouvě připojena; při ostatních případech nabytí členství se o ní nezmiňuje. Také literatura této otázky dosud zasloužené pozornosti nevěnovala, ačkoli v praxi je otázka ta velmi ožehavá, jak patrně z právě Worlem uveřejněných rozhodnutí v Právniku 1919, str. 13.—15.

Při obecném řešení této otázky nutno nejprve zjistiti, vztahuje-li se ustanovení §u 4. o zvláštní plné moci též na další způsoby nabytí členství (při zvýšení kmenového kapitálu a při převodu kmenového vkladu). Dle našeho názoru není důvodu, proč by mělo něco jiného platiti při úkonech stejného právního významu. Opačný názor sváděl by přímo k obcházení ustanovení §u 4. tím způsobem, že by na místo vlastního společníka nastrčena byla osoba jiná, která by pak kmenový vklad na vlastního společníka převedla. Správné jest tudíž rozhodnutí nejv. soudu z 24. ledna 1911 č. R I 45/11 (Not. Zeit. 1915, str. 218), dle něhož se zvláštní plná moc dle §u 4. zák. vyžaduje i při přejímacích prohlášeních.

Dále dlužno si tu uvědomiti dosah a význam ustanovení §u 4. o zvláštní plné moci. Dle našeho názoru je ustanovení to, pokud se týče nutnosti zvláštní plné moci, zcela zbytečné, poněvadž se kryje úplně s ustanovením věty druhé §u 1008 obč. zák. a byla by tato zvláštní plná moc nutná i v tom případě, kdyby ustanovení toho v §u 4. nebylo. Novum je pouze legalisace této plné moci a k vůli té bylo patrně ustanovení to do §u 4. vůbec pojata. Dlužno pak mu rozuměti tak, že v těch případech, kde jest dle platného materiálního práva zapotřebí vůbec nějaké plné moci, jest zapotřebí plné moci zvláštní a legalisované. Naproti tomu nedotýká se ustanovení to hmotného obsahu zastupovacího oprávnění osob, jichž plná moc upravena je zákonem (na př. prokuristy) aneb statutárně (na př. členů výboru spolku). V tomto zásadním nazírání nesmí nás mýlit ani ta okolnost, že § 39. odst. 3. zák. pojednává o hlasování na valné hromadě výslovně ustanovuje, že zákonní a statutární zástupcové osob k právním činům nezpůsobilých a osob právnických musí býti připuštěni k výkonu hlasovacího práva a nepotřebují k tomu plné moci. Vždyť ustanovení §u 39. odst. 3. zák. určeno je pro předsedu valné hromady, pravidelně neprávnicka, kdežto ustanovení §u 4. zák. má býti vodítkem notáři sepisujícímu společenskou smlouvu a rejstříkovému soudu, tedy právnickům z povolání, pro něž jakožto odborníky není zajištěno zapotřebí samozřejmá ustanovení do zákona vsunovati. A samozřejmě každému právníkovi býti musí, že osoba materiálněprávně k nějakému úkonu oprávněná nepotřebuje k němu ještě zvláštní plné moci pouze pro to, aby se vyhovělo právu formálnímu. Opačný právní stav vedl by k zřejmé anomalii, ježto by osoba k určitému právnímu jednání dle